

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Kultúrák közötti párbeszéd európai évéről – 2008”

(COM(2005) 467 final – 2005/0203 (COD))

(2006/C 185/09)

2005. november 16-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció véleményét 2006. március 20-án elfogadta. (Előadó: Cser Ágnes.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2006. április 20–21-én tartott 426. plenáris ülésén (a 2006. április 20-i ülésnapon) 79 szavazattal 39 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A határozati javaslat összefoglalása

Az Európai Bizottság javaslatot tesz európai parlamenti és tanácsi határozatra a Kultúrák közötti párbeszéd európai évének meghirdetéséről 2008-ra (COM(2005) 467 final).

A javaslat beleillik az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság által képviselt stratégiába, mely az „Európai Év” intézményének bevezetésével a közös stratégia alapcélkitűzései megvalósítása érdekében közösségi szintre emelve az emberi jogok megismerését és elfogadását, támogatva a nemzeti, regionális és helyi együttműködések az európai állampolgárság intézményét segít létrehozni.

A kultúrák közötti dialógust olyan eszköznek kell tekinteni, amely megkönnyíti az Unió számára számos, stratégiai jelentőségű célkitűzés végrehajtását. A nemzeti, regionális és helyi együttműködések mellett az olyan párbeszéd támogatása, amely az Unió egészén belül, illetve az Unió szomszédsági politikájának megfelelően is a társadalom, a gazdaság és különböző szakmák csoportjai és az évének között jön létre.

1.1 A javaslat általános célkitűzései

A javaslat általános célkitűzései a következők:

- Mozdítsuk elő a kultúrák közötti párbeszédet olyan eszközként, amely lehetővé teszi az európai polgárok és az állandóan vagy időlegesen az Európai Unióban élő személyek számára, hogy olyan ismereteket, képzéseket és készségeket szerezzenek, amelyek révén képesek alkalmazkodni egy nyitabb, ugyanakkor összetettebb környezethez, valamint áthidalni a plurális és a dinamikus társadalom nyújtotta lehetőségek kihasználását akadályozó nehézségeket, Európában és szerte a világban;

- Hívjuk fel az európai polgárok, valamint minden Európai Unióban élő személy figyelmét az aktív és a világra nyitott európai polgárság kialakításának fontosságára, amely tiszteltben tartja a kulturális különbözőségeket és az Európai

Unió közös értékeire épül, azaz az emberi méltóságra, a szabadságra, az egyenlőségre, a megkülönböztetés-menteségre, a szolidaritásra, a demokrácia és a jogállamiság elveire, az emberi jogok – beleértve a kisebbségekhez tartozók jogait is – tiszteletben tartására.

1.2 A javaslat sajátos célkitűzései

A javaslat által létrehozandó kultúrák közötti párbeszéd sajátos célkitűzései hozzájárulást jelentenek az alábbiakhoz:

- a kultúrák közötti párbeszédet elősegítő közösségi programok és intézkedések közérthetőségének fokozása;
- a különböző kulturális örökségünk életmódunk terén érvényesülő hozadékának nyomatékosítása; az európai polgárok és az Európai Unió területén élő polgárok – különösen a fiatalok – fogékonyságának fokozása azon eszközök iránt, amelyekkel a kultúrák közötti párbeszéd révén megvalósítható egy aktív és a világra nyitott európai polgárság, amely tiszteltben tartja a kulturális sokszínűséget, és amelynek alapjául az Európai Unió közös értékei szolgálnak;
- hozzájárulás az innovációhoz és azon kezdeményezések horizontális és ágazatközi vetületéhez, amelyek célja a kultúrák közötti párbeszéd – elsősorban a fiatalok körében történő – elősegítése.

2. Általános észrevételek

2.1 Az EGSZB üdvözli, hogy e határozattervezet az „aktív európai polgárság” fogalmába beleérti az EK-Szerződés 17. cikkében meghatározott polgárokon kívül valamennyi, az Európai Unió területén állandó vagy átmeneti jelleggel élő személyt is.

2.2 Az EGSZB üdvözli, hogy a határozati javaslat az Európai Unió határain kívüli országokkal való együttműködést is a kultúrák közötti párbeszédén keresztül kívánja erősíteni.

2.3 Az EGSZB üdvözlí, hogy a kultúrák közötti dialógus eszköz az együttműködéshez, amely a stabilitást és a demokráciát nemcsak az Unión belül, hanem annak határain túl is partnerségi viszonyon keresztül erősíti.

2.4 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Unió intézményeinek közös stratégiáit megvalósító intézkedések és programok összehangolása és koordinálása e határozati javaslatl is kezdetét veszi, illetve erősödik, hiszen a különböző intézmények közösségi, nemzeti, regionális és helyi működése, valamint együttműködése a kultúrák különbözősége miatt nem egységes, eltérő, különböző hatékonyságú és eredményességű. Ha az európai kultúrák valóban folyamatos párbeszédben állnának egymással, melynek során képviselnék saját identitásukat, ezzel javíthatnák és mozgósíthatnák a különböző közösségi, nemzeti, regionális és helyi intézmények működését, hatékonyságát és teljesítményét.

2.5 Az EGSZB üdvözlí, hogy – az oktatás, az innováció és a mindenkit megillető esélyegyenlőség fejlesztésével, a kultúrák közötti párbeszéd közösségi szintű támogatásával és annak nemzeti szintű koordinálásával – az európai kulturális örökség mindenki számára nemcsak megismerhetővé, hanem felhasználhatóvá és élhetővé válik.

2.6 Az EGSZB üdvözlí, hogy a kultúrák közötti párbeszéd éve során a tagállamok együttműködése elősegíti a közösségi célok megvalósulását, ezért támogatja, hogy a 2008-as évet a kulturális dialógus európai évének minősítsék.

2.7 Az EGSZB azt javasolja, hogy a kultúrák közötti párbeszéd évét arra használjuk fel, hogy a gazdasági, szociális, környezeti és politikai eredetűnek tűnő különbségeket, egyenlőtlenségeket, ellentmondásokat és konfliktusokat ne csak etnikai és kulturális okokra vezessük vissza, hanem kultúránk különbözőségének megismerésével és elfogadásával, a kulturális dialógust eszközül használva, a konfliktusokat az okok feltárásával kerüljük el.

2.8 Ennek érdekében és a kultúra társadalmi dimenziójáról alkotott véleményeinknek és kiegészítő véleményeinknek megfelelően „az EGSZB[...] ragaszkodik [...] ahhoz, hogy az Európai Unió az egyes tagállamok kultúrpolitikai számára legyen az önreflexió és a vita térsége. Az a térség, ahol kibontakozhat a kultúráról való kulturális gondolkodás. A Kultúrák közötti párbeszéd európai évének (2008) előkészítése az Európai Bizottság számára alkalmat kellene, hogy nyújtson egy, e párbeszéd valódi méreteiről, a még meglévő vagy új akadályokról és az új – az elmélyítés szándékával születő – hipotézisekről szóló jelentés előkészítésére. Az EGSZB kész e jelentés elkészítéséhez hozzájárulni, elsősorban a kultúra szociális dimenziójával.”⁽¹⁾

⁽¹⁾ Az EGSZB 2006.3.15-én kelt, „A kultúra társadalmi dimenziója” című véleménye. Előadó: Daniel Le Scornet (SOC/191).

3. Részletes megjegyzések

3.1 Az EGSZB mint az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság tanácsadó testülete összetételének köszönhetően sajátos köteleket hozott létre az európai kultúrák között. Tagjai valódi európai polgárok, mivel a testület véleményének kialakítása során tiszteletben tartják, és kiegyensúlyozott módon veszik figyelembe a különböző szociális partnerek érdekeit, egymás kultúráját, és ily módon konszenzusos határozatokat hoznak az európai polgárok javára.⁽²⁾

3.2 Az EGSZB tagjai aktív közreműködésükkel nemcsak közösségi, hanem nemzeti, regionális és helyi szintű tevékenységükkel képviselik a kultúrák közötti párbeszédet, elősegítik és megvalósítják azt a civil társadalomban.

3.3 Az EGSZB felhívja az Európai Parlament, az Európai Tanács és az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a közösségi célkitűzésekben nem található meg egyértelműen a közösségen kívüli országok kultúráinak és azok sokszínűségének tiszteletben tartása, ugyanis a közösségi szerződés 151. cikkére hivatkozik (a tagállami kölcsönös tiszteletben tartási kötelezettség) a bizottsági javaslat célkitűzéseinek megfogalmazásakor. Noha ki kell zárni bármely jogszabályi szinten való beavatkozást az Európai Közösség részéről, az Európai Bizottságnak és az egyéb intézményeknek fel kell szólítaniuk a tagállamokat arra, hogy mozdítsák elő a kulturális különbözőségek tiszteletben tartását, és segítsék elő a különböző kultúrák közötti békés párbeszédet.

3.4 Korunkat sajnos egyre inkább jellemzik a különböző kultúrák, vallások közti konfliktusokból származó feszültségek, melyek megjelenése felveti annak a kérdését, hogy szükséges-e az Európai Unió közösségének a különböző kultúrák kölcsönös tiszteletben tartását is a szerződésbe belefoglalni. E konfliktusok és feszültségek azt mutatják, hogy az Európai Uniónak a különböző kultúrák kölcsönös tiszteletben tartását kell célként maga elé tűznie. Az „európai tudat válsága”, valamint a kultúrák közötti konfliktusok jelenlegi időszakában az európai kulturális értékek támogatása az Európai Unió jövőjébe vetett bizalom és az optimizmus jele lehet. Ezért az Európai Uniónak szerepet kell vállalnia abban, hogy például a kulturális turizmus elősegítése révén is fejlessze a más népekkel folytatott kulturális és vallási párbeszédet.⁽³⁾

3.5 A Kultúrák közötti párbeszéd alapja főként az legyen, hogy mozdítsuk elő az Európában élő polgárok különböző kultúráinak, szokásainak és hagyományainak tiszteletben tartását.

⁽²⁾ Dr. Anne-Marie Sigmund, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke 2004–2006-os hivatali időszakra szóló munkaprogramja, valamint e munkaprogram éves áttekintése.

⁽³⁾ A 2006. március 15-i, „Turizmus és kultúra: a növekedés két tényezője” című EGSZB-veleményben (előadó: Patrizio Pesci) már elfogadott koncepció.

3.6 Az uniós polgárok növekvő mobilitása és a gyakran családjukat és rokonaikat is magukhoz vonzó migráns munkavállalók egyre nagyobb száma az európaiktól különböző kultúrák és hagyományok tiszteletben tartásának célirányos ösztönzését teszik kézenfekvővé. Ezt a feladatot az európai intézményeknek és tagállamoknak koordinációs feladataik keretén belül kellene ellátniuk.

3.7 Az EGSZB javasolja – az UNESCO már hivatkozott dokumentumai alapján – a Rasszizmus és Idegenyülölet Európai Megfigyelőközpontja feladatainak kiterjesztését és a központ olyan közösségi szintű testületté alakítását, amely segítené a több tízmillió migráns polgár kulturális beilleszkedését a különböző kultúrák kölcsönös megismertetése és tiszteletben tartása érdekében.

3.8 Az EGSZB sajnálja, hogy a határozati javaslatba foglalt célkitűzéseket megvalósító eszközök között nem szerepel olyan közösségi szintű médium létrehozatala, amely valamennyi európai polgár nyelvén szólna, vagy lenne látható. Holott időközben – a Bizottsági kommunikációról szóló Cselekvési Tervet és a *D-terv a Demokrácia, Dialógus és Diskusszió érdekében* című dokumentumot követően – elkészült az Európa Bizottság javaslata, a *Fehér Könyv az európai kommunikációs politikáról*. Mindegyik dokumentum az európai polgárral való dialógust helyezi középpontba. Magántulajdonú elektronikus és írott médiumokon keresztül nem valósíthatók meg maradéktalanul a közösségi célkitűzések.

3.9 Az EGSZB már több véleményében kifejezte aggodalmát a projektfinanszírozással, a nagyon hasznos „Európai Év” intézménye által megfogalmazott célkitűzések továbbfolytatásával, illetve kiegyensúlyozott folyamatossá tételével kapcsolatban. (4)

Az „Európai Év” intézményének bevezetése már önmagában is értékelést igényel, hogyan lehet a figyelemfelhívás és a folyamatos garanciák követelményének egyensúlyát létrehozni és biztosítani, hiszen az egy-egy év program megindítása és annak további sorsa nem követhető, a hozzárendelt közösségi források a későbbiek során nem biztosítottak, és egyenlőtlenségek tapasztalhatók a célkitűzések megvalósulásában is. Ezért felmerül a kérdés: a határozati javaslatba foglalt egy évre szóló célkitűzés hogyan garantálja minden polgár és intézmény számára kultúráik közös megismerését és elfogadását?

3.10 Nem lehet kétséges, hogy a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség éve, a kultúrák közötti párbeszéd éve vagy az Európai Bizottság kommunikációs stratégiájában is meghatározott aktív polgári magatartás és a részvételi demokrácia nem valósítható meg külön-külön egyéves programban, ezért összehangolt programra és forrásfelhasználásra van

szükség annak érdekében, hogy e célkitűzések hosszabb távon, illetve folyamatosan megvalósíthatóak legyenek.

3.11 Az EGSZB kétségét fejezi ki afelől, hogy a kiemelten fontos célkitűzések megvalósíthatóak-e a javasolt költségvetési keretből. A javasolt költségvetés nagyobb részt a közösségi tevékenység támogatására irányul, és megkérdőjeleződik, hogy a 8 rendezvény nem aránytalan-e a megfogalmazott célkitűzések megvalósítására. Így ugyancsak kétségessé válik a polgárok helyi kezdeményezésének támogatása.

3.12 Az EGSZB javasolja, hogy a kultúrák közötti dialógus széles variációira figyelemmel az Európai Év célkitűzései megvalósításának értékelésére ne csak mennyiségi, hanem minőségi indikátorokat is dolgozzon ki a Bizottság. Ebben a munkában az EGSZB vállalja, hogy közreműködik a civil társadalmi képviselőket alapján.

3.13 Az EGSZB javasolja, hogy A Kultúrák közötti párbeszéd európai éve – 2008 eseményei és akciói alapján kerüljön összeállításra az Európai Kultúra Enciklopédiája és ennek alapján készüljön el egy Európai Kultúrák Kézikönyve, amely az európai állampolgárság fejlődése terén alapdokumentummá válhatna. A Legjobb Gyakorlatok Gyűjteménye és a Kézikönyv nélkülözhetetlen lenne a migráns munkavállalók és családtagjaik integrálásának elősegítésében is.

4. A különböző szokások, hagyományok és kultúrák támogatása

4.1 Az EGSZB támogatja az UNESCO egyetemes deklarációját „The cultural wealth of the world is its diversity in dialogue” (5) és a „Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions” (6)-ben megfogalmazott célokat, melyek közül az EGSZB kiemeli a következőt: „...to foster interculturality in order to develop cultural interaction in the spirit of building bridges among people...” (a kultúrák közötti megértés ösztönzése annak érdekében, hogy kulturális párbeszéd alakuljon ki az emberek közötti kapcsolatteremtés szellemében).

4.2 A Kultúrák közötti párbeszéd európai éve célkitűzéseiben az európai kulturális örökség egyik legnagyobb értéke az emberi érzelmek megjelenítése a művészi kifejezés különböző formáiban. A különböző kultúrák megismertetése és elfogadtatása nem jöhet létre egymás érzelmeinek, értékeinek megismerése, elfogadása és befogadása nélkül. Ha a kiemelt célcsoport az ifjúság, akkor különösen nem hagyható figyelmen kívül az egészséges érzelmi fejlődés, és ezért támogatnunk kell a multikulturális tudat fejlesztését szolgáló kezdeményezéseket.

(4) A Fogyatékkal élők európai évének értékeléséről adott 2006. február 14-i EGSZB-velemény – Előadó: Gunta Anča. (HL C 88., 2006.4.11.).

(5) Az UNESCO közgyűlésének 31. ülése által (2001. november 2-án, Párizsban) elfogadott Az UNESCO egyetemes nyilatkozata a kulturális sokszínűségről

(6) Az UNESCO közgyűlése 2005. októberben fogadta el.

4.3 Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, amely szerint létre kellene hozni a Kultúrák közötti párbeszéd Napját, amelynek időpontja megegyezhetne az UNESCO által korábban bevezetett Cultural Development Day világnappal, ami május 21-re esik. Ennek alkalmával a közösségi intézmények jelképes értékű díjat ítélhetnének oda azoknak az oktatási intézményeknek és civil szervezeteknek, amelyek élen jártak a kultúrák közötti párbeszéd megindításában és megvalósításában. Ez a nap ünnepi rendezvények lebonyolítására is lehetőséget nyújtana.

4.4 A civil szervezetek, az oktatási intézmények és az európai polgárok bevonása alapvető jelentőségű a kultúrák közötti párbeszéd támogatásában. Ezért az EGSZB rendkívül kedvezően értékelné egy olyan – akár szimbolikus – díj létrehozását (mely elnyerése azt is jelentené, hogy az illető európai polgár, civil szervezet vagy intézmény lehetőséget kap a Kultúrák közötti párbeszéd napja logójának használatára), amelyet azok az európai polgárok, civil szervezetek és oktatási intézmények nyerhetnének el, amelyek élen jártak a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításában, mégpedig olyan kezdeményezések révén, amelyek célja, hogy a fiatalok megértsék: fontos, hogy a társadalom tagjai kölcsönösen tiszteljék hagyományait és kulturális értékeit, nemcsak helyi, regionális, nemzeti, hanem közösségi szinten is.

4.5 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal és az Európai Parlamenttel abban, hogy a fiatalok legyenek a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítására irányuló kezdeményezés fő címzettjei. Mindazonáltal felhívja az európai intézmények figyelmét, hogy ne hagyják figyelmen kívül az idősebb korosztályokat sem.

5. Koordinálás az egyéb programokkal

5.1 A határozati javaslatban megfogalmazott célkitűzések hatékonyabb megvalósítása érdekében az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy azokat a „Mindenki Számára Biztosítandó

Esélyegyenlőség Európai Éve (2007)” és a D-tervben megfogalmazott „a Demokrácia, Dialógus és Diskusszió érdekében” célkitűzéseivel és eszköztárával kellene összehangolni és egyesíteni.

5.2 Tekintettel a különböző tagállamok által indított kezdeményezések sokszínűségére, amelyek mind a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítását célozzák, az EGSZB javaslata szerint az európai intézményeknek létre kellene hozniuk az ezen kezdeményezések összehangolásával, előmozdításával és terjesztésével foglalkozó koordinációs szervet is.

5.3 Néhány a sikeres interkulturális kezdeményezések közül: a Leonardo program, amely a képzés európai dimenzióját mozdítja elő oly módon, hogy támogatja a képzés területén az innovatív kezdeményezések fejlesztését és a nemzetközi partnerség keretében megvalósuló projekteket⁽⁷⁾, valamint az Anna Lindh Alapítvány⁽⁸⁾, továbbá az európai országok és a Földközi-tenger térségének országai közötti párbeszédet előmozdító Euromedcafé⁽⁹⁾ stb.

5.4 A határozati javaslat, a gazdasági életben bekövetkezett globalizációra is figyelemmel, törekszik a harmónia elősegítésére és a kulturális sokszínűség összehangolására, és ezen keresztül hozzáadott értéket és energiát kíván létrehozni a megújult Lisszaboni Stratégia célkitűzéseinek elérése érdekében.

5.5 Az EGSZB – a civil szervezetekkel együttműködve – az alábbi tevékenységekben kíván részt venni:

- a kultúrák közötti párbeszéd folyamatos továbbvitele
- együttműködés az intoleranciát és a hitbéli és vallásos meggyőződésre alapuló diszkriminációt elutasító ENSZ-nyilatkozat 25. évfordulójának megünneplésében (2006. november)
- a 2008-as év kiértékelése.

A fentiek alapján az EGSZB megfelelő kiegészítő javaslatot tesz.

Brüsszel, 2006. április 20.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ Az Európán kívüli országok részvételével folyamatban lévő kezdeményezések között említendő: „Thswane University of Technology” pályázat (Dél-Afrika), „West Virginia” pályázat (USA), GE4 Student Exchange in Engineering (USA, Latin-Amerika és Ázsia) stb.

⁽⁸⁾ Az európai és a Földközi-tenger térségében élő népek kölcsönös megismerésének és egymás tiszteletben tartásának céljával létrejött Anna Lindh Alapítvány a barcelonai folyamat cselekvési tervébe illeszkedik.

⁽⁹⁾ Az Euromedcafé egy weboldal, amelyet a Mediterrán Laboratórium Alapítvány hozott létre azzal a céllal, hogy megújítsa és friss lendülettel töltsen meg az európai és a földközi-tengeri népek közötti párbeszédet és cserekapcsolatokat.